

הלכות ראש השנה מראה מקומות

פרק א - הסוגיא

מצוות צריכות כוונה

הוצאת מכון הם חיינו

A project of Mercaz Torah U'Tefillah

בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי

גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם

Questions@heimchayeinu.org

אלול תשע"ח

קונטרסים על נושאים אחרים של מכון הם חיינו

אפשר להשיג כאן

www.heimchayeinu.org

3

סיד חרשני הארזי תל
 שדה ויובל לנחל השנה
 לתקיעה ולברכות, מאן
 אדחתה במצוה דרובל
 איתיה במצוה דרובל
 השנה, וזו חנניה ויובל
 וליחתו במצוה דרובל.
 דאן נהנו ליום מוכרין
 לעולם ונאכלין לעולם.
 איא במצוה דרובל
 מי מוסיבין קריל, נהי
 דלינתו בהשטתס קריל
 בהשטתס כספס ויטול
 עבדס מיהא איתנהו. מי
 שחצינ עבר חצינ בן
 חורין, אמר בר חנמן
 לא לעצמו מי מצויא.
 תניא נמי הכי: מי
 אהבה ביה דא וירא כל
 הברכות ביה עמי' שפס
 מציא חורבן כולל הלחם.
 הנוציא להם מן הארץ,
 וברכת חורבן ביה מציא
 להם, שאם לא יצי מציא
 אלא רצא אלא מציא
 ויטלמי בברכות פוק מי
 שחמו מטיל לפנוי תני
 כל מצות אידא פסור
 אדם מציא את הרבים
 וזו חובתן חורבן מברכת
 מהון, ודנקרין כל אשתי
 מחייב חורבן אלא מציא

לג: עין משפט נר מצוה

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

מסורת הש"ס

(א) כפי הגהה מפש"י
מסרים פה חזיתו הלל
מתעסק הוא דלא יצא
(ב) ונעלם מלך. (ג) ונעלם
מלך. (ד) נעלם מלך. (ה) ונעלם
(ו) ונעלם מלך. (ז) ונעלם
(ח) ונעלם מלך. (ט) ונעלם
מלך. (י) ונעלם מלך.

תורה אור השלם

1. ובחדש השביעי
באחד לחדש תקרא
קדש יהיה לכם כל
מלאכת עבודה לא
תעשו יום תרועה יהיה
לכם: במדבר טו א
2. בעד החלון נשקפה
והיבט אם סיסרא בעד
החלון מדוע שופר
רכבו לבוא מדוע אחריו
פנימי מרכבו: שפטי
השם: ב
3. והעברת שופר
תרועה בחדש השביעי
בשעור לחדש ביום
הכפרים תעבירו שופר
בכל יום: ויברך א
ייראה א ב ט

הגהות הב"ח

(א) נ"ב והמתעסק לא יצא
מתעסק הוא דלא יצא
אף תוקע: (ב) דש"י ד"ה
ומשך בשנים: (ג) ד"ה
לך נעלם מלך: (ד) ד"ה
שפטים: (ה) ד"ה
תקע דין מי ויניח שופר
השופר תקיעתו בשעור
שופר: (ו) ד"ה
ד"ה שופר וכו' שפי' בערך
עכר דהלן דמחמירין
והתקיעין שלשים כדמחמירין

גליון הש"ס

(א) שיעור תרועה
בשנים יבבית: אף דמחמירין
תרועה יבבית ל"ל לחן כבא
דמחמירין יבבית דמחמירין
וכעין מה דמחמירין לשון
מורה למד יבבית נ"ב
למד ומחמירין דף קל ע"כ
לא דלא לשון עכב:

מוסר הש"י

איוונן ותקע לי. מחמירין
למקום בשמי להעלות ידי
מוסר: ויעזר כס. תקע
בראשונה. פשוטה שלפני
תרועה המלכות: ויעזר
כס. ומשך בשניה.
בפשוטה שלפני תרועה
שפטים: ומחמירין ללא
אף ידי פשוטה שלפני
תרועה הזכרונות שמע
עליו לתקוע מוקף לו: ויחמיר
לפי שהיה לך לתקוע
לחן ב' תקיעות לרשות.
אחת לפשוטה לאחריה
דמלכות ואחת לפשוטה
לפני דמלכות: ויעזר כס.
גונח. יעקב מחלף לצי
והחזירה מלך.

קטן שניע לחינוך. מתעסקין בזה שלמדו וכל שכן שאין מעבדין:
מתעסק הוא דלא. שאינו מחמיר לתקיעה ואפילו ללא מזה אלא
מנחה נבואי או שהיה נופח בשופר ועלמה בידו תקיעה אבל
תוקע לשיר שמחמיר לתקיעה בעלמא יאל: **הנה סיפא נמי מתעסק.**

ולעולם השומע מן המשמיע לעלמו
שלא נחמיר להוויא את השומעין לא
יאל: **מתנאי' סדר תקיעות שלש**
אלה: אחת למלכות ואחת לזכרונות
ואחת לשפוט: **שלש של שלש**
תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת
ואחת: **שלש יבבות.** שלש קולות
בעלמא כל שהוא: **תקע בראשונה.**

פשוטה שלפני התרועה תקע דכרעה:
ומשך בשנים. תקיעה של אחת
התרועה משך כשמים ללא כה ידי
שמים שהיה לך נעלם מלך: (ג) פשוטה
שלאחריה דמלכות ופשוטה שלפניה
דזכרונות: **אין בידו אלא אחת.**

דפסוקי תקיעה אחת לשמים לא
מפסקין: **מי שצריך.** המפלה מפלה
מוספין וצריך משעה דכרעה: **תוקע**
ומריע ותוקע שלש פעמים. תוקע
ומריע ותוקע צביל מלכות וכן
צביל זכרונות וכן צביל שפוט:

גמ' הנה דין קא משיב דכולו
בני. והכי קאמר שיעור (א) שלש
תקיעות שלש התרועות: **ומנה כהל**
קא משיב דכדא כהל. שיעור התקיעה
כשיעור התרועה ומחמירין מלה
מילתא אמרי: **שברים.** ארוכים

מיבבות: **אמר אבי' כהל דואי פליגי**
אע"ג דלוקומנא דכריסא לא פליגי
על כרחך כהל סיפא פליגי דלית
לשנוי בה מילי והיינו פלוגתא:
דמחמירין. תרועה יבבית ונאמיה

דסיסרא כתיב נמי האי לישנא
ומיבב: **מאן דאמר שברים סבר**
גנוחי נגח. כאלם הגנוח מלכו
דכך המלכות שפוטין צביל מלכות:
יוליו יליו. כאלם הכוכה ומקונן
קולות קלרים סמוכין זה לזה:

שאין
שפשוטה לפני ת"ל והעברת שופר תרועה ומנין שפשוטה לאחר ת"ל
תעבירו שופר ואין לי אלא ביובל בראש השנה מנין ת"ל בחדש השביעי
שאין

היה ראוי לתקוע בשעת תפלה אמלכות קשר"ק קשר"ק קשר"ק וכן אזכרונות וכן אשופרות או לאחר תפלה כולו אצל קודם תפלה לא
אשכחן דמנין מי שצריך ואח"כ נתמנה לו שופר אלא אשכחן צפיק קמא לעיל (דף נה). למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ומתקעין
ומריעין כשהן עומדין כדי לערצב את השטן והיינו דכדעדין ומינה ללאור נראה לתקוע בתפלה כמו כן אמלכות וזכרונות ושופרות
קשר"ק קשר"ק קשר"ק אצל חד וחד כדי ללאם מספק דרבי אבהו ובערוך פ' שהיו עושין כן שפי' בערך ערצ דהלן (ו) דמחמירין [ועדין] שלשים
דכדעדין ושלשים כלה ושלשים על הסדר כנגד מלה פשוטה דפשיא אימיה דסיסרא ואלין [עשרה] אינין כשגומרין כל התפלה קול

תקיעה דחידאי מיתבני למהי [עשרה] תשר"ת תשר"ת והם מלה ועל מנהג שלנו היה תמימה ר"ת דקשר"ק של מלכות וקשר"ק
דזכרונות וקשר"ק דשופרות סתמין זה את זה דלי גנח ויליו כולו צבי למיעבד קשר"ק ואי גנח לחוד כולו צבי למיעבד קשר"ק ואי
יליו כולו קשר"ק והנהיג רבינו חס' במקומינו לתקוע גם אזכרונות ואשופרות קשר"ק כמו במלכות דהשפא נפיק מכל ספיקי וליכא
אלא הפסק ובהכי כגי' שלא לשנות המנהג ביותר דהא אמרין שמע תשע תקיעות צ"ט שעות ביום יאל ונראה שיש קצת ליתן טעם
על המנהג שלנו דסבר לה כמאן דאמר בסמוך אחת מדברי תורה ושמים מדברי סופרים וכיון שעשו בישיבה כל הספיקות של תורה
ושל סופרים לא חשו לחזור ולעשות בשעת תפלה אלא ספיקא דלוריימא ונבדקושה דאגן הספר ששעה ר' שמשון צ"ר יונה כתיב נוי

ארבעים קולות צהריעו והיינו כמנהגינו וכן בסדר רב עמרם אלא שכתב דבסוף מריע תרועה אחת בלא תקיעה וא"ת אהבך דיישיבה
היכי נפיק הא תניא בס"פ (דף נה): תקיעות וזכרונות של ראש השנה ויום הכפורים מעבדות זו את זו אלמא צביל לזוהא צבי למיעבד
לאו פירכא היא דאע"ג דמשמע מתוך פ' הקונטרס "דלאם צריך ולא תקע או תקע ולא צריך פירוש צריך מלכות וזכרונות ושופרות אי
אפשר לומר כן דהתניא למן (סס) שפי' עיריות באחת תוקעין ונאחת מצדק כשהוא הולך למקום שמוקעין ואין הולך למקום
שמצדקין ותמן מי שצריך ואח"כ מודמנה לו שופר שמע שצלה שופר יכול לצדק אלא תקיעות וזכרונות מעבדות זו את זו היינו
שהתקיעות מעבדות זו את זו והזכרונות מעבדות זו את זו כשמצדק מלכות וזכרונות ושופרות יצדק שלשון או לא יצדק כלל וכן

תקיעות שברים תרועות אם נקי בשלשן יתקע ואם לאו לא יתקע וצריך לדקדק בזהו שלשים קולות שאנו תוקעין בישיבה ששמישים
השלשה קשר"ק"ים ומחמירין הקשר"ק"ים או כשמישים הקשר"ק"ים למה לי שמי' תקיעות זו את זו ממה נפשך יפטר בתקיעה אחת
דלי גנח ויליו הרי יאל בשלשה קשר"ק ואי גנח לחוד אחת תקיעה אחריה של קשר"ק אחרון תעלה לו למנין קשר"ק וכן אם יליו
אחת תקיעה אחריה של קשר"ק אחרון תעלה לו למנין קשר"ק ושם כיון שעשו התקיעה לשם פשוטה שאחר התרועה לא רצו שמעלה
לשם פשוטה שלפניה ומינה אשכחן יומשך בשנים כשמים שהיה עולה לשמים אי לא משום דפסוקי תקיעה צביל לא מפסקין:
נעבדיה

שיעור תרועה כש"ש יבבות. פירש בקונטרס שלשה קולות
נעלמא כל שהוא ולקמן (דף נה). אמרין דמתקין רבי
אבהו בקשר"ק קשר"ק קשר"ק משום דמסופק בתרועה דקרא אי
תרועה ממנה מה שאנו קורין תרועה דהוא יוליו יליו או שברים דגנוחי

גנח או שברים ותרועה שניה לך
לתרועה דלמא גנוחי גנח ויליו יליו
וצריך לזהר בשברים שלא יהא מאריך
על כל אחד בפני עצמו כג' יבבות
על שלשה קולות כל שהוא דלא כן
נעשה תקיעה ולא שברים דהא

שיעור תקיעה בתרועה ושיעור
תרועה כג' יבבות ונראה שחייב אדם
להאריך בתקיעה של קשר"ק יותר
משל קשר"ק וצביל קשר"ק יותר משל קשר"ק
דהא שיעור תקיעה בתרועה וקשר"ק
אנו עושים משום ספיקא דגנוחי
ויליו נמלא שצריך להאריך בתקיעות
של קשר"ק כשיעור שלשה שברים
וג' יבבות ונתקיעות של קשר"ק כשיעור
ג' שברים דהא עדיין קשר"ק משום

ספיקא דגנוחי גנח ונתקיעות של
קשר"ק כשיעור תרועה שהוא יוליו
יליו ומינה אם מאריך צביל התקיעה
דלא שיעור קשר"ק אין לחוש דכיל
להאריך כמו שצריך דמנין ומשך
בשנים כשמים אין בידו אלא אחת
ומעטעט זה נמי אין לחוש אם עשה
ארבעה ותמשה שברים שהשברים
נמקום תרועה והיו לה תרועה
אריכתא כמו שאנו מאריךין ביבבות

ורבי"ל והכי"ן ה"ר מאיר מפריס
דיבבא היא שלש כחות של כל שהוא
נמאלת תרועה תשע כחות ושיעור
תקיעה כן היא לפירושם אין לחוש
אם מאריך קצת בשברים וצריך
למשוך לתקיעה של קשר"ק לפירושם
כשיעור ג' שברים ומשע כחות ומי
שלא משך לתקיעות כשיעור הזה
ומשך קצת בשברים לא קיים מלה

לא כמר ולא כמר ורבינו חננאל פ'
כפירוש הקונטרס ועכשיו נוהגין
למקוע בישיבה לאחר קריאת המורה
שלשים קולות ג' קשר"ק וג' קשר"ק
וג' קשר"ק ונתפלה תוקעין אמלכות
קשר"ק ואזכרונות קשר"ק ואשופרות
קשר"ק ולפוס סוגיא דטולה פירקין

היה ראוי לתקוע בשעת תפלה אמלכות קשר"ק קשר"ק קשר"ק וכן אזכרונות וכן אשופרות או לאחר תפלה כולו אצל קודם תפלה לא
אשכחן דמנין מי שצריך ואח"כ נתמנה לו שופר אלא אשכחן צפיק קמא לעיל (דף נה). למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ומתקעין
ומריעין כשהן עומדין כדי לערצב את השטן והיינו דכדעדין ומינה ללאור נראה לתקוע בתפלה כמו כן אמלכות וזכרונות ושופרות
קשר"ק קשר"ק קשר"ק אצל חד וחד כדי ללאם מספק דרבי אבהו ובערוך פ' שהיו עושין כן שפי' בערך ערצ דהלן (ו) דמחמירין [ועדין] שלשים
דכדעדין ושלשים כלה ושלשים על הסדר כנגד מלה פשוטה דפשיא אימיה דסיסרא ואלין [עשרה] אינין כשגומרין כל התפלה קול

תקיעה דחידאי מיתבני למהי [עשרה] תשר"ת תשר"ת והם מלה ועל מנהג שלנו היה תמימה ר"ת דקשר"ק של מלכות וקשר"ק
דזכרונות וקשר"ק דשופרות סתמין זה את זה דלי גנח ויליו כולו צבי למיעבד קשר"ק ואי גנח לחוד כולו צבי למיעבד קשר"ק ואי
יליו כולו קשר"ק והנהיג רבינו חס' במקומינו לתקוע גם אזכרונות ואשופרות קשר"ק כמו במלכות דהשפא נפיק מכל ספיקי וליכא
אלא הפסק ובהכי כגי' שלא לשנות המנהג ביותר דהא אמרין שמע תשע תקיעות צ"ט שעות ביום יאל ונראה שיש קצת ליתן טעם
על המנהג שלנו דסבר לה כמאן דאמר בסמוך אחת מדברי תורה ושמים מדברי סופרים וכיון שעשו בישיבה כל הספיקות של תורה
ושל סופרים לא חשו לחזור ולעשות בשעת תפלה אלא ספיקא דלוריימא ונבדקושה דאגן הספר ששעה ר' שמשון צ"ר יונה כתיב נוי

ארבעים קולות צהריעו והיינו כמנהגינו וכן בסדר רב עמרם אלא שכתב דבסוף מריע תרועה אחת בלא תקיעה וא"ת אהבך דיישיבה
היכי נפיק הא תניא בס"פ (דף נה): תקיעות וזכרונות של ראש השנה ויום הכפורים מעבדות זו את זו אלמא צביל לזוהא צבי למיעבד
לאו פירכא היא דאע"ג דמשמע מתוך פ' הקונטרס "דלאם צריך ולא תקע או תקע ולא צריך פירוש צריך מלכות וזכרונות ושופרות אי
אפשר לומר כן דהתניא למן (סס) שפי' עיריות באחת תוקעין ונאחת מצדק כשהוא הולך למקום שמוקעין ואין הולך למקום
שמצדקין ותמן מי שצריך ואח"כ מודמנה לו שופר שמע שצלה שופר יכול לצדק אלא תקיעות וזכרונות מעבדות זו את זו היינו
שהתקיעות מעבדות זו את זו והזכרונות מעבדות זו את זו כשמצדק מלכות וזכרונות ושופרות יצדק שלשון או לא יצדק כלל וכן

תקיעות שברים תרועות אם נקי בשלשן יתקע ואם לאו לא יתקע וצריך לדקדק בזהו שלשים קולות שאנו תוקעין בישיבה ששמישים
השלשה קשר"ק"ים ומחמירין הקשר"ק"ים או כשמישים הקשר"ק"ים למה לי שמי' תקיעות זו את זו ממה נפשך יפטר בתקיעה אחת
דלי גנח ויליו הרי יאל בשלשה קשר"ק ואי גנח לחוד אחת תקיעה אחריה של קשר"ק אחרון תעלה לו למנין קשר"ק וכן אם יליו
אחת תקיעה אחריה של קשר"ק אחרון תעלה לו למנין קשר"ק ושם כיון שעשו התקיעה לשם פשוטה שאחר התרועה לא רצו שמעלה
לשם פשוטה שלפניה ומינה אשכחן יומשך בשנים כשמים שהיה עולה לשמים אי לא משום דפסוקי תקיעה צביל לא מפסקין:
נעבדיה

היה ראוי לתקוע בשעת תפלה אמלכות קשר"ק קשר"ק קשר"ק וכן אזכרונות וכן אשופרות או לאחר תפלה כולו אצל קודם תפלה לא
אשכחן דמנין מי שצריך ואח"כ נתמנה לו שופר אלא אשכחן צפיק קמא לעיל (דף נה). למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ומתקעין
ומריעין כשהן עומדין כדי לערצב את השטן והיינו דכדעדין ומינה ללאור נראה לתקוע בתפלה כמו כן אמלכות וזכרונות ושופרות
קשר"ק קשר"ק קשר"ק אצל חד וחד כדי ללאם מספק דרבי אבהו ובערוך פ' שהיו עושין כן שפי' בערך ערצ דהלן (ו) דמחמירין [ועדין] שלשים
דכדעדין ושלשים כלה ושלשים על הסדר כנגד מלה פשוטה דפשיא אימיה דסיסרא ואלין [עשרה] אינין כשגומרין כל התפלה קול

תקיעה דחידאי מיתבני למהי [עשרה] תשר"ת תשר"ת והם מלה ועל מנהג שלנו היה תמימה ר"ת דקשר"ק של מלכות וקשר"ק
דזכרונות וקשר"ק דשופרות סתמין זה את זה דלי גנח ויליו כולו צבי למיעבד קשר"ק ואי גנח לחוד כולו צבי למיעבד קשר"ק ואי
יליו כולו קשר"ק והנהיג רבינו חס' במקומינו לתקוע גם אזכרונות ואשופרות קשר"ק כמו במלכות דהשפא נפיק מכל ספיקי וליכא
אלא הפסק ובהכי כגי' שלא לשנות המנהג ביותר דהא אמרין שמע תשע תקיעות צ"ט שעות ביום יאל ונראה שיש קצת ליתן טעם
על המנהג שלנו דסבר לה כמאן דאמר בסמוך אחת מדברי תורה ושמים מדברי סופרים וכיון שעשו בישיבה כל הספיקות של תורה
ושל סופרים לא חשו לחזור ולעשות בשעת תפלה אלא ספיקא דלוריימא ונבדקושה דאגן הספר ששעה ר' שמשון צ"ר יונה כתיב נוי

ארבעים קולות צהריעו והיינו כמנהגינו וכן בסדר רב עמרם אלא שכתב דבסוף מריע תרועה אחת בלא תקיעה וא"ת אהבך דיישיבה
היכי נפיק הא תניא בס"פ (דף נה): תקיעות וזכרונות של ראש השנה ויום הכפורים מעבדות זו את זו אלמא צביל לזוהא צבי למיעבד
לאו פירכא היא דאע"ג דמשמע מתוך פ' הקונטרס "דלאם צריך ולא תקע או תקע ולא צריך פירוש צריך מלכות וזכרונות ושופרות אי
אפשר לומר כן דהתניא למן (סס) שפי' עיריות באחת תוקעין ונאחת מצדק כשהוא הולך למקום שמוקעין ואין הולך למקום
שמצדקין ותמן מי שצריך ואח"כ מודמנה לו שופר שמע שצלה שופר יכול לצדק אלא תקיעות וזכרונות מעבדות זו את זו היינו
שהתקיעות מעבדות זו את זו והזכרונות מעבדות זו את זו כשמצדק מלכות וזכרונות ושופרות יצדק שלשון או לא יצדק כלל וכן

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קיד

עין משפט גר מצוה

עד א מ"י פ"ח משפח
מזה הלכה א סג
עשין מה טושי"ע ח"מ סי'
מגנ ספי"א:
עד ב מ"י פ"ח משפח
מזה הלכה א סג
עשין מה טושי"ע ח"מ סי'
מגנ ספי"א:
עד ג מ"י פ"ח משפח
מזה הלכה א סג
עשין מה טושי"ע ח"מ סי'
מגנ ספי"א:
עד ד מ"י פ"ח משפח
מזה הלכה א סג
עשין מה טושי"ע ח"מ סי'
מגנ ספי"א:

הגרות מהר"ב רנשבורג

[א] חוב"ד ד"ה ע"ה א"ן
מחוסר מזה וכו' וי"ל
דמיון דל עיקר מור וכו'.
כ"כ ע"ן מהר"ם כ"כ
מזה על מורטט ש"ט
מספיק להכריז ד"ל
מחוסר מזה וכו' לטעם.
לפני"ד נראה דמורטט
המורטט מה ג"כ כה"ן
דמיון דמורטט נגמלה סוף
וא"ל אכילה א"ו מנצל
וכמ"ס המורטט נמי מנמנות
ד"ל כ"כ ע"כ ד"ה מנצל
וכ"ל וי"ל א"כ א"ל להכריז
לפני"ד שמו"ק המורטט
והכ"ן מה שפ"ה חתם
דכ"ס אחרים הם
הנלעגים תכתיב ודוק
וע"ן דכ"ן חת"ן ד"ס
פירוש ס"י מקד"ד סג
מש"ן דכ"ר א"ל:

רבינו חננאל

וסימנך שמוציא אתו ועמי
למנוח בן אחא הוא
בעל השמרה. מאן דאכל
אליהו טי"ו בעליהא.
כלומר. מי שמוציא לקדוש
בשר שומן באשראי
ואוכל. מתחבא בעליית
שלא יבוא הקצב ויאמר
לוי א"י מניחך עד שתתן
לי דמי מניחך. אבל מי
שמוציא לקדוש ירקוח
שדוה. יושב על השוק
שכאשפה ואינו חושש.
שאין מי שנוהג בו.
מתנ"י מוגז לו כוס ראשון
ב"ש אומ"י מברך על היום
וכי' וכו"ה אומ"י מברך על
היום ואחר כך מברך על
היום. מ"ד דברים שבין
ב"ש וכו"ה בסעודה. ב"ה
אומר מברך על היום ואחר
כך מברך על היום. שהיו
גורם לקדושת שמוציא.
היה ברכת היום תדירה
תדיר ושאינו תדיר תדיר
קודם. והלכתא כב"ה.
ואסיקנא דר' יוחנן הוא
דאמר אין משגיחין בבת
קול. הוא דאמר הכא חלבה
כב"ה. הביאו לפני מטביל
בחזרת. פי' הביאו לפני
השלחן מטביל החזרת
בחזרות ומכ"ן ברא
מ"ה האומה. ומספיק עד
שמוציא לקדושת הפת.
והיא עת אכילה המצה.
הביאו לפני מצה וחרות
וחרות.

אז נראה דכ"ר ר' יצחק אמר
בשם"ן ק"א הוא ככל
השומע.

ס' וא"ן מיכב בסעודת מצוה. היינו סעודת מילה דלמור במדרש
דניחול מדינה של גיהנם וסעודת ישיאון בת"מ וכן כהן לכהן
ודוקא שיש שם בני אדם מהוגנין דלמרינן בזה צורך (פסחין דף כג.)
נקי הדעת שצירושלים לא היו מסובין בסעודה אלא כי יודעין
מי מוסב עמהם:

צ"ב צריך להזהר בו בבור. בשל
למד ממנו דלמלך ממנו
למרינן (אבות פ"ו) צדוק (עשאו) (קראו)
רבי אלוטו אע"פ שלא למד אלא
שני דברים מאחיסופל:

דאמר אין משגיחים בבת קול.
וא"ת מלך שאל דק"ל
כנת קול דכ"ה ולא ק"ל צ"ב צ"ק
דכ"ה אלעזר וי"ל דהכא צ"ה הו
רובא אלא דכ"ה מחדשי טפי אלא
המס דכ"ה היה כנגד רביס לא
ק"ל הכי וכן קול לא יתה אלא
לכדוד דקלאמרינן המס מן השמים
יוסחו וא"ת א"כ היכי קאמר רבי
יהושע הוא הא רבי יהושע קאי
אנת קול דר"א וי"ל מדקאמר אין
משגיחין צ"ק משום דלא י(מן השמים)
היא משמע דכלל דוחא לית לן
למחל בתר צת קול:

הביאו לפני. פי' רש"ס ירקוח.
ואין נראה מדלא קמי
צה"א הביאו לפני חזרת דקמתי
בסמוך הביאו לפני מזה ונראה כפי'
ר"ת הביאו לפני שלחן שהרי אין
מצינן השלחן עד אחר קידוש ועל
השלחן מונח החזרת:

מטביל בחזרת. כלומר אוכל
החזרת בעיבוד כמו
השמש מטביל צני מעיס וכן מטביל
צירקות ובקרא נמי משמע הכי כי
תקריע בפור עינך (ירמיה ד)
שנחת הפוך צניעיס ופי' רש"ס (ד)
דהאי טיבול לאו בחזרת דהא
אכתי לא צא דקמתי סיפא הביאו
לפני מזה וחזרת וחרוסת ואין זה
ר"ה דהא קמי הכא חזרת ותניא
נמי צניפא ועוד דחזרת לר"ך

להטביל בחזרת משום קפא ומיהו היכא שהטיבול ראשון הוי צנאר
ירקות אין לר"ך לטבול בחזרת אלא או בחומץ או במים ומלח כמו
שהיה נוהג ר"ת דהא חזר בגמרא דחזרת משום קפא וליכא קפא
אלא במרור וכ"ס לר"א בר דרוב דקאמר מזהו זכר לטעם דלא שייך
אלא במרור לזכר דחומרו את חיה"ס בחומרו (מנחות א) ועוד דלא
שייך מזה טיבול ראשון אינו אלא להימרח ודלא כה"ר יוסף
שעשה צדוק וטיבול בחזרת וכן רבינו שלמה בצידיק וכו"ר ששעיה:
עד שמוציא לקדושת הפת. פרפרת קרי המרור שאוכל אחר המנה
ופרפרת כלומר ממשכת המאכל כמו פרפרות לחממה (אבות
פ"ג מ"ח) שהירקות ממשכות הלז למאכל ומדקרי למרור פרפרת
הפת רמז במשנה דמנה קודמת למרור דלמור בגמרא:

הביאו לפני מצה. לפי שקרו השלחן לפני מי שאומר הגדה
ועושה הסדר קמי הביאו לפני מזה ועקירת שלחן היא
כדי שישאל הכהן וא"ו עונה לו עדיין יביאו שלחן לעשות טיבול שני
והכ"ן שאל למה אנו מטיבלין שני פעמים ומיד כשעוקרין מחזירין
לפני והמנה והמרור עליו שהרי לר"ך לומר בהגדה מזה זו מרור זה
וכדלמך (לעיל לו. ולקמן דף קטו): לחם עו"ש שטו"ן עליו דברים הרבה:
אע"פ שאין חרובת מצוה. ואם מאמר אמאי לא אחי חרובת
דרשות ומטביל חזרת דמזהו אי וי"ל דכיון דכל עיקר מרור
לא יתקן רק בעיבוד בחזרת משום קפא לא מקרי ציטול צ"ק:
ואת

בזני מעיס לפי שכל מאכלם על ידי טיבול. והאי טיבול לאו בחזרת הוא דקמתי לקמן הביאו לפני מזה וחזרת וחרוסת מכלל
דעדיין לא הביאו. והך חזרת לאו דוקא אלא אם (כן) אין שם ירק אחר מטביל בחזרת ואוכל: עד שמוציא לקדושת הפת. קודם
שיגיע לאותה חזרת שהיא אוכל אחר מזה שהוא מברך על אכילת מרור דכמתי על מצות ומרורים (במדרש ט) בתחלה מזה ואח"כ מרור.
והיכא ראשון זה כדי שיהיה מיוק וישאל לפי שאין צורך לאכול ירק קודם סעודה: הביאו לפני. אחר אותו טיבול: מלה וחזרת
וכ' כשנלין אע"פ שאין חרובת מזה. ובגמרא (פ"ד מפרש כנגד מי: גמ')

רבי יצחק בן אחא דשמעתא הוא רבי יצחק
בן פנחס דאגדתא (א) וסימנך (ב) (שמועו נא אחיי
ורעיי) אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משמיה
דר' יהודה בר' אילעי אכול בצל ושב בצל
ולא תיכול אוזין ותרגולין ויהא לבך רודף
עליך פחות ממיכלך וממשותך ותוסיף על
דירתיך כי אחא עולא אמר מחלא מתלין
במערבא דאכיל אליהא משי בעליהא
דאכיל קקולי (א) אקילי דמתא שכיב:
מתנ"י מוגז לו כוס ראשון ב"ש אומרים
מברך על היום ואחר כך מברך על היום
וב"ה אומרים מברך על היום ואחר כך
מברך על היום: גמ' (א) ת"ר דברים שבין ב"ש
וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מברך על היום
ואח"כ מברך על היום מפני שהיום גורם ליון
שיבא וכבר קידש היום ועדיין אין לא בא וב"ה
אומרים מברך על היום ואח"כ מברך על
היום מפני שהיו גורם לקדושת שמוציא
דבר אחר ברכת היום תדירה וברכת היום
אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם
והלכתא כדברי ב"ה מאי ד"א וכו"ה התם
תרתיו והכא חזר הכא נמי תרתיו תנינו תדיר
ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה
פשיטא דהא נפיק בת קול איבעית אימא
קודם בת קול ואי בעית אימא לאחר בת קול
וכ"ר יושע הוא דאמר אין משגיחין בבת
קול: מתנ"י הביאו לפני מטביל בחזרת
עד שמוציא לקדושת הפת הביאו לפני
מצה וחזרת וחרוסת ושני תבשילין אע"פ שאין
חרוסת מצוה ד"א (א) (ב) צדוק אומר מצוה
יובמקדש היו מביאין לפנינו גופו של פסח: גמ' אמר

רשב"ם
רבי יצחק ב"ר אחא דשמעתא.
מילתא בגמרי נפשה היא. כל רבי
יצחק סתם הסוכר בשמעתא הוא
רבי יצחק ב"ר אחא רבי יצחק
סתם בגמרא הוא רבי יצחק בן
פנחס: שמועו נא אחיי. דשמעתא
בן אחא: אכול בצל ושב בצל.
אכול בצל או ירקוח ושם בצל
ביתך ואל תטעון ומכור ביתך:
ולכך רודף עליך. ומתאם לאכול
כל שעה שחורגת: דאכיל אליהא.
אליה כלומר נשך שר שמן תמיד:
טעי צניפא. כשנלין למצוה
הקפדיתו הוא נסתר שאין ידיו מה
לפרוע: קקולי. ירקוח: אקילי

דמסא. על אשפות (הנהר) והעיר יושבין הוא
יושב ואין מוצעין לו כלום: מתנ"י על היום
לקדוש שמוציא. שם אין לו יין
לפניו וטעמא מפרש בגמרא: גמ' דברים שבין ב"ש
בסעודה. הכא לא חשיב אלא חזר מפלוגמיהו אכל צנא' צנא' צנא' (דף גא)
היום. טעם אחר נותן לדבריו דמשקילנו עליו"ה מילתא הכיכוס קידש
לזכרה: שם אין לו צא יין לשלחן וכס' שקודם לזכרה כן קודם
קודם והמקדש על הפת מקדש על היום וזכרת הפת קודם: חזר
קודם. בנא' וצניפא: נפקא לן מהאי קרא דכתיב צניפא (א) מלמד
עולת הבוקר אשר לעולת התמיד מלמד משמע לאחר שהקריב
התמיד הקריב המוספין וקא דרשין אשר לעולת התמיד קרא יתירא
הוא אחא למילך דבשיל שהוא תדיר הקדימו הכמוז ומכאן אתה דן
לכל התדירין: דהא נפקא צ"ק. במסכת עירובין צ"ק (א) ור'
יהושע היא. צ"ת בפרק הזהב ג' תור שחטו חוליות עמד
ר' יהושע ואמר אין משמטין צ"ק והלכך לדידיה הולך לומר
זו הילכתא כ"ה שצנאר מחלוקת דכ"ה וצ"ה שלא הוקצע צניפא
הלכה כצ"ה ק"ל שהריהו לעשות דכ"ה צ"ה עושה וכדכ"ה צ"ה
עושה דמתניא באלו טריפות (חולין מד.) ומוקמינן לה אליבא דר' יהושע:
מתנ"י הביאו לפני. הירקות אחר שציר על הין: מטביל
בחזרת. זהו לשון הגמרא דמתניא לעיל (דף קו): השמש מטביל
בזני מעיס לפי שכל מאכלם על ידי טיבול. והאי טיבול לאו בחזרת הוא דקמתי לקמן הביאו לפני מזה וחזרת וחרוסת מכלל
דעדיין לא הביאו. והך חזרת לאו דוקא אלא אם (כן) אין שם ירק אחר מטביל בחזרת ואוכל: עד שמוציא לקדושת הפת. קודם
שיגיע לאותה חזרת שהיא אוכל אחר מזה שהוא מברך על אכילת מרור דכמתי על מצות ומרורים (במדרש ט) בתחלה מזה ואח"כ מרור.
והיכא ראשון זה כדי שיהיה מיוק וישאל לפי שאין צורך לאכול ירק קודם סעודה: הביאו לפני. אחר אותו טיבול: מלה וחזרת
וכ' כשנלין אע"פ שאין חרובת מזה. ובגמרא (פ"ד מפרש כנגד מי: גמ')

רבי יצחק ב"ר אחא דשמעתא. רבי יצחק סתם האמור בגמרא
ר' יצחק בן פנחס הוא: שמועו נא אחיי. דשמעתא בן אחא: ולכך
רודף עליך. מתאם לאכול כל שעה שחורגת: קקולי. ירקוח:
אקילי מפקד. על אשפות העיר מקוס ששאר בני העיר יושבין
הואיל (א) ואין מוצעין לו כלום:

מתנ"י מברך על היום. וכו' (א)
למקדש על הפת: גמ' שם אין גורם
לקדוש שמוציא. שם אין לו יין
לפניו. ירקוח: מטביל בחזרת. זהו
לשון הגמרא דמתניא לעיל (דף קו):
השמש מטביל צני מעיס לפי שכל
מאכלם ע"י טיבול: מטביל בחזרת.
כלומר אם אין שם ירק אחר מטביל
החזרת בחזרת ואוכל: עד שמוציא
לקדושת הפת. קודם שיגיע לאותה
חזרת שהוא אוכל אחר המנה שהוא
מברך עליו על אכילת מרור. וטיבול
ראשון כדי שיהיה מיוק וישאל לפי
שאין רגילין בני אדם לאכול ירק קודם
סעודה: הביאו לפני. אחר אותו
טיבול: מלה מרור וחרוסת ושני
תבשילין וקא על פי שאין החרוסת
מזה. ולקמיה (חולין קטו). פריך הואיל ולא
מזה אחאי מיימי לה: גמ' ואת

מברך על היום. קידוש
שמוציא וצניפא טיבול
(ברכות א) כשמקדש
בעירי שמוציא קידוש היום
מתניא ואחר כך ברכת
הין (וכוה"ה) שרידים
גורם ליון שיבא. סתם
זה לא אלא שכל שבת
לקדוש (ברכות טו) שם
לא מפי קידוש לא היה
מק קודם לפני סעודה
(וכוה"ה) וכבר קידש
היום. מתקבל עליו א"ר
מתאם וצניפא ועדיין
יין לא בא. לשלחן.
וכס' שקודם לזכרה כן קודם
ק קודם לזכרה (אבות פ"ג)
(טו) כלומר ועוד טעם
אחר. שקודם היום מלחי
משמטתו ועדיין אין לא
צא לפניו (וכוה"ה) וצניפא
שהיו צניפא לקדוש
שמוציא. שם אין לו יין
לפניו וטעמא מפרש בגמרא:
הפת כן הוא מקדש
יין וזכרת הפת קודמת
(ברכות טו) וכדכ"ה חזרה
טו. תדיר קודם. נפקא
לן במסכת אבות (פ"ט)
מהאי קרא דכתיב צניפא
חלבה עולת הבוקר אשר
לעולת התמיד משום א"ת
אלה. מלמד משמע לאחר
שהקריב התמיד תקריבו
המוספין וקא דרשין אשר
לעולת התמיד קרא יתירא
למילך דבשיל שהוא תדיר
הקדימו הכמוז ומכאן אתה דן
לכל התדירין: דהא נפקא צ"ק.
במסכת עירובין צ"ק (א) ור'
יהושע היא. צ"ת בפרק הזהב ג' תור שחטו חוליות עמד
ר' יהושע ואמר אין משמטין צ"ק והלכך לדידיה הולך לומר
זו הילכתא כ"ה שצנאר מחלוקת דכ"ה וצ"ה שלא הוקצע צניפא
הלכה כצ"ה ק"ל שהריהו לעשות דכ"ה צ"ה עושה וכדכ"ה צ"ה
עושה דמתניא באלו טריפות (חולין מד.) ומוקמינן לה אליבא דר' יהושע:
מתנ"י הביאו לפני. הירקות אחר שציר על הין: מטביל
בחזרת. זהו לשון הגמרא דמתניא לעיל (דף קו): השמש מטביל
בזני מעיס לפי שכל מאכלם על ידי טיבול. והאי טיבול לאו בחזרת הוא דקמתי לקמן הביאו לפני מזה וחזרת וחרוסת מכלל
דעדיין לא הביאו. והך חזרת לאו דוקא אלא אם (כן) אין שם ירק אחר מטביל בחזרת ואוכל: עד שמוציא לקדושת הפת. קודם
שיגיע לאותה חזרת שהיא אוכל אחר מזה שהוא מברך על אכילת מרור דכמתי על מצות ומרורים (במדרש ט) בתחלה מזה ואח"כ מרור.
והיכא ראשון זה כדי שיהיה מיוק וישאל לפי שאין צורך לאכול ירק קודם סעודה: הביאו לפני. אחר אותו טיבול: מלה וחזרת
וכ' כשנלין אע"פ שאין חרובת מזה. ובגמרא (פ"ד מפרש כנגד מי: גמ')

(א) וצ"ל שמוציא אתו ועמי
(ב) ומתאם יריס אציון
(ה) וצ"ל ק"ל מברכין
מקלמל מרס שמוציא ק'
פרי"ז צ"ל מת. ד"ה
יקרא וכו' רש"י ב"ק כ"ה.
ד"ה אקילמל (א) ברכת
דף גא: סוכה דף ג.
דקמתי (א) דכ"ה
הכ"ה (א) ד"ה שם בפרס
וצניפא דף גא. (א) ברכת דף
ג. עירובין דף א. יצמות דף
ד. ר"ת דף טו: חולין דף
מ. (א) סוף ירקוח וחרוסת.
(א) צניפא (א) (א) (א)
כדכ"ה (א) (א) (א) (א)
(א) דכ"ה נוסף: ח"ה (א) (א)
פ"ט. (א) (א) (א) (א)
(א) דכ"ה י"ג: (א) (א) (א)
טו: (א) (א) (א) (א)
(א) (א) (א) (א) (א)
לעיל (א) ש"ך לעיל.
(א) בגמרא (א) (א) (א)
שמוציא.

הגרות מהר"ב (א) בגמרא דלגמלה הוא ומשני:

מוסף רש"י

מברך על היום. קידוש
שמוציא וצניפא טיבול
(ברכות א) כשמקדש
בעירי שמוציא קידוש היום
מתניא ואחר כך ברכת
הין (וכוה"ה) שרידים
גורם ליון שיבא. סתם
זה לא אלא שכל שבת
לקדוש (ברכות טו) שם
לא מפי קידוש לא היה
מק קודם לפני סעודה
(וכוה"ה) וכבר קידש
היום. מתקבל עליו א"ר
מתאם וצניפא ועדיין
יין לא בא. לשלחן.
וכס' שקודם לזכרה כן קודם
ק קודם לזכרה (אבות פ"ג)
(טו) כלומר ועוד טעם
אחר. שקודם היום מלחי
משמטתו ועדיין אין לא
צא לפניו (וכוה"ה) וצניפא
שהיו צניפא לקדוש
שמוציא. שם אין לו יין
לפניו וטעמא מפרש בגמרא:
הפת כן הוא מקדש
יין וזכרת הפת קודמת
(ברכות טו) וכדכ"ה חזרה
טו. תדיר קודם. נפקא
לן במסכת אבות (פ"ט)
מהאי קרא דכתיב צניפא
חלבה עולת הבוקר אשר
לעולת התמיד משום א"ת
אלה. מלמד משמע לאחר
שהקריב התמיד תקריבו
המוספין וקא דרשין אשר
לעולת התמיד קרא יתירא
למילך דבשיל שהוא תדיר
הקדימו הכמוז ומכאן אתה דן
לכל התדירין: דהא נפקא צ"ק.
במסכת עירובין צ"ק (א) ור'
יהושע היא. צ"ת בפרק הזהב ג' תור שחטו חוליות עמד
ר' יהושע ואמר אין משמטין צ"ק והלכך לדידיה הולך לומר
זו הילכתא כ"ה שצנאר מחלוקת דכ"ה וצ"ה שלא הוקצע צניפא
הלכה כצ"ה ק"ל שהריהו לעשות דכ"ה צ"ה עושה וכדכ"ה צ"ה
עושה דמתניא באלו טריפות (חולין מד.) ומוקמינן לה אליבא דר' יהושע:
מתנ"י הביאו לפני. הירקות אחר שציר על הין: מטביל
בחזרת. זהו לשון הגמרא דמתניא לעיל (דף קו): השמש מטביל
בזני מעיס לפי שכל מאכלם על ידי טיבול. והאי טיבול לאו בחזרת הוא דקמתי לקמן הביאו לפני מזה וחזרת וחרוסת מכלל
דעדיין לא הביאו. והך חזרת לאו דוקא אלא אם (כן) אין שם ירק אחר מטביל בחזרת ואוכל: עד שמוציא לקדושת הפת. קודם
שיגיע לאותה חזרת שהיא אוכל אחר מזה שהוא מברך על אכילת מרור דכמתי על מצות ומרורים (במדרש ט) בתחלה מזה ואח"כ מרור.
והיכא ראשון זה כדי שיהיה מיוק וישאל לפי שאין צורך לאכול ירק קודם סעודה: הביאו לפני. אחר אותו טיבול: מלה וחזרת
וכ' כשנלין אע"פ שאין חרובת מזה. ובגמרא (פ"ד מפרש כנגד מי: גמ')

מסורת הש"ס

(א) [ברכות יג.] עירובין
 (ב) [עירובין שם ד"ה
 כח:] ג) ברכות לו. לעיל
 (ד) [ז"ל אחר ד"ה
 שני:] ה) [לקמן קמז.] ע"י
 חוספסות שם ד"ה כולן.]

הגהות הב"ח

(א) גם' שמע מינה מדרב
הונא דלית דמיס:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אחד וזכר
למסח וכו' רחמינת י"ד
אינה דוחה את השבת.
ע"ל נט ע"ב חוס' ד"ה
ב"ד שחל וזדף ע ע"ב
חוספות ד"ה מ"ט:

מוסף רש"י

מצות צריכות כוונה.
שיהא מתכוין לשם מצות
(ברכות יג.) שהעושה מצוה
דרך שיקוין למצוה (שירובין
צה:) לנאט ידי חובתו (שם).

וְאֵלֶּה אֲמֹרֶת מִלּוֹת לְרִיכּוּס כּוּוֹנֶה. מִשּׁוֹם הֵכִי צִבִּי לִתְּרִי טִיבִילִי שֶׁמֶל
לֹא תִמְכּוּן לָשֶׁם מִרְדּוֹ הַאֲוִלִי וְיִצְרֵךְ צוּרֵה פִּרְי הַאֲדֻמָּה שֶׁשָּׂאֵר יִרְקוֹת
דַּעֲלֵמָה: דִּילֵמָה הֵא קִשְׁמֶשֶׁת לָן דְּבַעֲיֵין תְּרִי טִיבִילִי. מִשּׁוֹם טִינּוֹקוֹת
שֶׁשָּׂאֵלוֹ וְעַדְדִין הִיכִירָה טוֹבָה: אֲכָלָן לִתְּרִי מִלֵּאֲרִין. מִלֵּא יוֹת צִפְסֶם
וְחֵאֵל יוֹת צִפְסֶם שִׁינֵה דִמְרֹדֹר קֶא
אִירִי: סִנְאִי הִיא. דֵּהֵא תִנָּה לִית
לִיה לְרִיכּוּס כּוּוֹנֶה וְרִבִּי יוֹסִי אִיתֵּה לִיה
מִדְקֶאמֶר רֵב שֶׁמֶל. מִדְקֶאמֶר רֵב
הִנֵּה דִמְשִׁנִּיל אִזְרֵי בִפְסֶת וְלֹא חִיש
לִחְמִינֵךְ לִית דִּחֶשׁ לֵה לִדְרִבִּי יוֹסֵן:
אֲפִילוֹ דֵּן וְכִינֵה שְׁעִילוֹ. שְׁהִי
רִגְלִין לִהְיִיה אֵת הִדֵּן צִבִּינִים:
וְחֵאֵל וְכֵר. לִחְגִּית אֲרַעֲבֵה עֶשֶׂר:
גִּרְמֵה וְיִשְׁוֹלֵה. חֲתִימֵה בִּשְׂרֵי וְאֵן
הַמֶּרֶק: פִּשְׁעֵה הִיכֵא דִאִיכֵא שֶׁמֶל
יִרְקִי מִכְרֵךְ. מַעֲיִקֵה אִזְרִין צוּרֵה
פִּרְי הַאֲדֻמָּה לִסְקוֹר לִיהוֹת מֶלֶךְ
הַעֲלֹם בִּרְכֵה וְכִינֵן דִּיש לֵי שֶׁן אֶל
יִרְקוֹת צִבִּי שְׁפִיר עֵפִי שִׁינֵךְ צִפְסֵה
עַל הִירְקוֹת מַחְלֵה דֵּהִינֵן בִּרְכֵה
הִרְאִיִּה לָשֶׁם וְיִפְטוֹר אֵת הַמִּרְדּוֹ
הֵיכֵא אֲחִרֵּיו מִבְּרַכֵּת צִפְסֵה: וְחֵאֵל
יִצְרֵךְ עַל הַחֲזוֹת אֵת אֲפִילֵת מִרְדּוֹ:
וְלִסְקוֹר

דעם

וזה אומרים מזה לריבות כוונת.
משום הכי בעי תרי טיבולי שמא לא
תכוון בראשון לשם מרור והוא
ויברך עליו כפיה"א כאשר ירקות
דעמלא שברך על עדין אכלית מזה
מרור וברך עליו על אכלית מרור עד
לאחר המנה: **דילמא הא קמ"ל דבעין**
פרי טיבולי. משום תינות שישאלו
ועבדו הימירא טונא ומיחז ממרור
קמא ילא ירי חובתו. ומתדיר ר"ל נאט
דמשום הימירא דתינות לחוד נאט
תרי טיבולי ולא לאשמועינן מזה
חייבות כוונה לאשמועינן שאל ירקות
בטיבול ראשון ומרור בטיבול שני
אלא נמי היבר לתינות. אבל
במרור לחודיה לא בעינן תרי טיבולי
דכולי האי לא עבדינן משום הימירא
דתינות להקדים אכלית מרור קודם
זמנו: **ועוד תניא.** כהדיא דמא"ל אין
לריבות כוונה ומיחבא דריש לקיש:
אכלן דמאי יאל. דלי בעינן מפקר
לנכסיה והוה עני וחזי ליה השתא נמי
חזי ליה: **אכלן האלן.** חזי זית כפסס
ראשון וחזי זית כפסס שני וצמרת
מיירי: **תנאי היא.** דהאי תנא לית
ליה מזה לריבות כוונה ורבי יוסי

דס. טיבול קמא היכא דליכא שאר
מנחה להביא מן התורה דאמתי ואל קיים
מנחתכוון דמאות זריכות כוונת: **א**י הכי
מנחה ליה למתני: **סילקא**. מדרין ורבותא
והואיל ונפק מפומיה דרב הונא. בשביל
מ"מ. ומתקמח רב הונא שגשגלין אורח
טורי דלרד יוחנן גר אפי' דרובא דביתא
דגב צבילי ויהינו ברותא דאמתי דמי
לחגיגת ארבעה עשר **זכר**.
בשאר. עלי כנגד הפסק ומצולב כנגד
חמיס: **ובשולא**. חמיס
שא היכא דליכא שאר ירקות מנכר.
ירקות בורא פרי האדמה דאסור ליהני'
ין שיש לו שאר ירקות הכי שפיר טפי
יכנה דלרחמי לכן ויפטור אילת המרור
יבך על החסות על אילת מרור:
ולבסוף

זאת אומרת מצות ציצית בונה. ריש לקיש סבר דמתני' סתמא קמי' ומיירי אפי' יכול למנוח שאר ירקות אין לו לטרוח לאחר שאר ירקות אלא עושה שני טעיונין בנדרו וידינו משום דנמות לציצית בונה ויפון דלא בעידן כו' ובבבא פרי האדמה הוא דאכלי

אמר ר"ל זאת אומרת חיות
כיון שלא בעידן חיות
ליה כבודא פה"א הו
לא איכוון למרוד
לאטבולי לשם מרוד
לא בעיא כוונה למה
טביל ליה חדא זימנא
מ"מ צרכות אין צרכות
מיבולי למה לי כי
לתינוקות וכי תימא
ייתקא אי אשמעין
היכא דאיכא שאר ית
מיבולי אבל חזרת לחז
קמשמע לן דאפי' חז
כי היכי דליהוי ביה
תניא אכלן דמאי יצ
יצא יאכלן לחצאין יצ
בין אכילה לחברתא
פרס תנאי אי דתניא
שטיבל חזרת מצוד
והרמב"ם ושני תבשילי
קסבר רבי יוסי מצות
דבעינן תרי מיבולי כ
לתינוקות א"כ מאי מ
אמר רב הונא סילת
מיהדר אסילקא יארזו
דרב הונא אמר רב א
הונא לית דחייש לה
דתניא רבי יוחנן בן
הוא ורבי יוחנן על חימוצ
ידי חובתו בפסח חזק
שעליו רב יוסף אמר צ
זכר לפסח וא' זכר לת
גרמא ובישולא פשיט
ירקות מברך אשאר י
ואכיל ותהדר מברך ע
היכא דליכא אלא חס
מברך מעיקרא אמרו
ולבסוף מברך עליה

ויווא. ו"כ"ש שני מיני בשר:
עופות (לדוג: חז' ליידי חמין)
דג (לדוג: **שני** מיני בשר-
פיקל ובלא היטירא קדימנ' א'
אלא גלי דמתניתין) א' אחי'
ויקון משמע לשון פתיל:
י"ד ד' בשרא בשבט אין ז' צ'ר'
ר"ה ד' רותא את השבט ומינה
אם היינו מניחים מלעשות
ז' בשרא פתחים ואין שום
מניעה לנחש שמה יבנה בית
המקדש בשבט והשתא לא
וכשנינו בשרא והשתא יבא
מלעשות שני תבשילין אין
ב'ו' ר' הווא סבר כרש'
ות עבד גמרוש שני תבשיל:
מתקין

ליה כלומר שלא בירך על אכילת
 מרור ודילמא לא איכוון ודילמא לאו
 דיוקא כלומר ודאי לא איכוון למרור
 דאין מזה חלה עני טיבול שני אחר
 מזה הלכך צ"ע למחרד וטובלי פ' נקט
 ויבדק על אכילת מרור ולא נקט
 וברובי משום דרב חסדא אית ליה
 בשמעתין דמבדק על אכילת מרור
 טיבול ראשון והא דקאמר וצבורא
 פרי הדאמה אכיל ליה היינו כלומר
 שאינו אוכל לשם אכילת מרור אלא
 אכילו לאת צבורא פרי הדאמה דאי
 ספקא דעתן לאו ציבורא אש
 נמי יא חותב מרור טיבול ראשון
 אע"ג דלכול לפי מזה ומביד על
 מנחת ומרורים לא הוה עיכובא אמאי
 ריבך תרי טיבולי במרור הוה ליה
 לאהדורי אשאר ירוקת משום היכירא
 ציבורא ראשון ואחר מנה ציבורא
 שני יאכל מרור והגמרא דחי דלעולם
 אין לריכות כוונה ומחדרין אשאר
 ירין משום היכירא וכדי לאכול מרור
 אחר המנה ומתניין קמ"ל היכא
 דליגט שאר ירין דלפי' תמור' ציבורא
 שני טיבולי כדי לאכול מרור כמנחתו
 ומשום היכירא ולא אמרי' שלא יאכל
 מרור עד לבסוף ולא נחוש להיכירא:
אבל דא ר' אצי. אבל ודאי לא
 יא' אשאר דמשער ירין
 דרבנן דלאמרינן גבי מנה בכל שעה
 (נשיל דף לה): אבל לא בעינן ומיקל לה
 בעינן טבול מרדכי ואיתקש מרור
 למנה ויבדמאי יא נמי במנה משום
 דרבנן ציבורא מפיקר נכסיה וחזי ליה
 וטעמא דהחמירו בודאי דרבנן
 דקטול דלורייא משקי ההם (נשיל
 דף לה): מלח תאכל עליו חמץ יא'
 שני שאיכור משום דלא תאכל טבל
 ואיתקש מנה למחץ:

אכלו בָּא מִתְבּוֹן יִצָּא. קִשָּׁא
לְרִישׁ לִקְשֵׁי וְאִשְׁרֵי דְרִישׁ
לִקְשֵׁי דִיִּק מִמַּתְנִיתִין ע"כ מִתְנִיתִין לֹא
אִיִּר כָּל עֵינִי אֵלָּא צְדִיקָא שֶׁאֵר
יִרְקוּת וְקֹא מִשְׁנֵי תִנְאִי הִיא יִבּוֹן
דְּלִבָּא תִנָּה דְסִבְר כְּרִישׁ לִקְשֵׁי דִיִּק
שְׁפִיר רִישׁ לִקְשֵׁי מִתְנִיתִין דְּלִרְכִּית
כּוּוּנָה יִמְסַמְתָּא אִיִּרִי כָּל עֵינִי

אפי' איבער שאר ירקות: **סילקא** א
לית דחש דה דר' יוחנן בן גוריון.
אאלא גליי סרחון צפ' כל שעה וכל
פירוש ר"ח זכר וכל לפסח ומוצאי שבת
בבן תימנא (נפלי דף ע.) דלין חגיגה נחשב
מוסרי לכן נראה דמריביו מנושלין
אחד זכר לפסח ואחד לחגיגה. משנתי
רק ביטול אחד * דמנתי * י"ד
אומר ר"י דמ"מ אין לחלק דמ"מ לחוב
שני משלישין וגם יש לחוש שמא לא
חשב אם אנו עושין אע"ג דלא נצרך
המקדש ואמריו אשקד עשיו וכו'
נקריב צבצב דהקדש מסורה לזרזי
עמנו וליכא למטעי אף הלא להניח
מוסרין אותו: **אמר** ר' חונא **בבב**
לקיס דבעי כוונה ואפי' איבער שאר ירקות

א [מיי] פ"צ מהל' שופר
הל' ד ופי"ב מהל' מגילה
הל'ה טוש"ע אר"ח סי' ס
סעי' ד וסי' חנה סעי' ד
וסי' הקפט סעי' ח וסי'
מחל סעי' ג]:
ב [טוש"ע אר"ח סי' חנה
סעי' ו]:

רבינו חננאל

[illegible]

(א) צ"ל אחד ללי זכר לפסח
ואחד מבושל זכר לחגיגה כצ"ל
וכן כתב הרשב"ם והחוס'
משמו כאן.

ממסורת הש"ס

קובץ הגהות
ב"ח (א) ג"ב עדות: (ב) ג"ב עולמים: (ג) ז"ל
לרצה: (ד) ז"ל לדרבי:

א' ה' העור דלית הלכתא כרנא וכו' רב שרידא שדר
ממחיבתא דהלכתא כרנא ומיור מדאשכחן לר' ויירא
לדמר לשמעיה אריזין ותקע לי אחר' לא ליעבד
לכתחלה אלא יכיון במגולה ואם לא נתכיון יאל והרש"א
ו"ל פסק דמגולה לרבוט כוונת ו"ע צבור קייא מתעור'א
גבי ארילת מגלה וגם כוונת הר"א גבי קייא מגולה
ובתנאי כזה ר"פ היה קורא ע"ש:

לשון רמב"ן השמות מקצת שם ממזכיר את המור
אלהו השמות קול השוקק מתקין לבשמעו ולא
לחיותו ולא לאל כל המביט בשמותו לאת ק"ס
שמותיו השוקק לחיותו ולא לאל ק"ס את השוקק
אלהו השמיעו לא המביט לחיותו אלא את השוקק
לחיותו לא עמלו לא לחיותו לחיות ולא היתה כוונתו
זה ה"ל לא יאלע דא שמויותו שמים השמע לאלה
השמיעו לחיותו ולא את השוקק ש"ל כל המביט
לשמו ממנו אלא חוליו דאלו דא דעמלו לחיותו כל
השומעים לאל השוקק עמלו ולא את השוקק לחיותו
אלה את השוקק לעבוד ונגן לא אלא לל שמויותיו חס"י
סויות: דבר ה'אל' ש"ל דאלם לא יאלע דבר הכי
דבר ד' ואל תשם דבר דבר הכי בלתי אל"ס
דברו ודבר ודבר דאלו אלמים דשמואל דבר דמלת
אלו יכריזו כמות בלתי דבר דאלו דלתינו בלא שמו
ג' ע"כ כס"ח ב' יקום אלן דמל ואלה שמעין
א' ואדך כס"ח ח' ח' אתו אל' שמו אל"ס עמלו
באותו מלה לרעם בלתי שמו ואלו וחסות וד"ק
אלה דללו שמוס היתה דמקויות אל"ס מקדמך
מזה אל' דמלת שמויותו סויות ואל' קמך ד' ואל' קמך
שמותיהם דידך לא יאלע ד שמויותו שמו ושמעו ו'
יו' ימקרו ע"כ ספק ב'אל' ויכ"ס ימי ויחמלו
אל' דבר חס"ח בלתי וי' ואל' דמלת שמויות
סויות ואלו לא המביט שמואל לא המביט שמויות
ד שמויותו ושמעו ואל"ס דשמויה דר אל'
ש"י דקא קינזו ושמעו דמל' ויכ"ס ימי ויחמלו
אל' חולין לחותה ובע"כ שמו שמויותו ואל' שמו
השמויותו עמלו אל' חס"ח שמויותו השמיעו אל'
ד שמויותו לא עמלו אל' חס"ח שמויותו ואל' דשמויה
אל"ס לא שיען ד השמיעין אל' גויה דמקן אל'
אל' חס"ח שמויותו ושמעו קול שופר אל' קול מגילה אל'
קול לכו ואל' חס"י אל' אל':

[illegible][illegible]

(.טכ-.כח) 14

רמז

אָלס [עול] על זאָריסס נתנו: אָלס נאָ
 נִימוֹס חֲסִמָּה. לְחַלְכֵּל הַנֶּחֱלֵט הַהוּא:
 גַּבְי' עֲבִידִים מִשְׁוֹחֲרִים. אָלס עֲבִידִים לֹא
 לֵכַל מִזֶּה שֶׁאֵין הָאֵשֶׁת חִיבֵית בֶּה אֵין הַעֲבֵד
 חִיבֵית וְיִטְוִטְסוּ לְאִנְדְּרוּגִינוּס שֶׁמֶלֶךְ אֵין
 הוּא וְנִי שֶׁאֵין עֲבֵד מִשֶּׁלֶךְ זֶה חִירוּת עֲבֵד:
 טוֹמַטוּס אֵינוֹ מוֹלִיד אֶם מִינוֹ. טוֹמַטוּס
 כְּמוֹתוֹ שֶׁמֶלֶךְ מוֹקֵעַ זֶה נִקְבֵּה וְהַשְׁמֹעַ זֶכֶר:
 וְאִנְדְּרוּגִינוּס מוֹלִיד מִינוֹ. אִנְדְּרוּגִינוּס
 כְּמוֹתוֹ לְדוֹ חֶבֶר וְזוֹרֵת אֲחֵלֶת שֶׁהֵיטֵם
 חִיבִים: וְאֵי חֶבֶר נִקְבֹּת אֲחֵלֶת שֶׁהֵיטֵם
 עֲבִירִים: מִי שֶׁאֵין עֲבֵד חִירוּת. לֵלֵךְ אִמִּי
 ז' (א) לְשִׁמְעִי וְיִפְקֵל לֵךְ כִּירוֹת לְשִׁמְעִי:

שמתכוין להוציא עצמו ידי חובתו אין חברו השומע תקיעתו יוצא ידי חובתו עד שיתכוין התוקע להשמיעו וה"מ ביחיד אבל בשליח צבור כיון דדעתיה לכולי עלמא לא בעינן דמתכוין ליה גופיה בדתנן היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא: **מתני'** חרש בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן זה הכלל כל ש שאינו מחויב שופר כהניס לייים וישראלים גרים ועבדים משוחררים מומטום ואנדרוגינוס מי שחציו עבד וחציו בן חורין אנדרוגינוס מוציא את מינו אבל לא שאינו מינו מומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו מי שחציו עבד חציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו: מי שחציו

דקא עבידנ'סליחותיה אסור אלז ודאי האז בתקוע מעצמו שלז בשליחותו של מודר עסקין ו
למזל לאז ליהנות וימנו אלז חלומר קיום שופר לתקיעתו עלי אסור תקוע אפי' תקיעש של מזל
רשות אלז האומר שבעה שלז אשמע קול שופר של מזלז לוקא ושמע קול שופר של מזלז שלז
בלאומר שבעה שלז אשמע קול שופר: **והמודר** הנאה מסעין טובב' בו מביאש שפ' מציה
מזלז ומזלז לאז ליהנות וימנו אלז לא בימות החמה דליאז הנאה הוי: **גרסי'** בגמרא שפאז
א' כלומר שאז כפאזו פרסיס ואכל מזלז בליי הפסח שלז לכונת מזלז ויאז ידי חובתו וכתב הר"ה
שעשוי פסק וזו חלז אלז שאינו מדרש לנאז כלז כסבור חול הוא ואכל מזלז אז כסבור לאכלז
ימנה לי ממקט כפאזו פרסיס נקטוז חזי וויז ודאי כדלמך ורגסינן עלה אמר רב
פ' מהו דמיאז הכס אלז מזלז אמר רחמנא ויאז אלז כלז כלומר דמיאז שניהז בביטולו ואי מיקרי מתעסק
פ' המתעסק בחלזים ובעריות חייב שכבר נהנה אלז הכז כלומר בתקוע לשיר אימא מתעסק
אלז מעשה כיון למזלז אין לריכות כונה הישן בשמיני ילקח משום כל חוסף ואספקא רבא
ה לעבור כלומר על כל חוסף בזמנו לא זעי כונה שלז בזמנו זעי כונה ומשום הלי הישן בשמיני
גרסי' אלז ר' יורז לשמעיז אישיון ותקע לי ארזאנומא בגמרא (דרי יורז כר' יוסי דאקא דדוקא
נ' דמסתמא איכא כונת משמע אלז באיניס אחרינא זעינן עד שיתכוין שומע ומשמע קר היא
ו'ל' תכז אלז דרי יורז וסבקה לדרבא דקסאק לאספקא ואמר לנאז לא זעי כונה ויש סבורין
ר' יורז אישיון ותקע לי לנאז אלז שפיר כונה לשמוע ולהשמיע לשם תקיעת שופר כל דהו היז
ר' יורז זעינן כונה לשמוע ולהשמיע ויש שדינן קר מלשון הרב אלפסי וז' בבליתיו. והי' הלי וז'ל
רבי יוסי דאמר דביחז לא יאז עד שיתכוין שומע ומשמע משמע דר' יורז זעי כונת מזלז כר'
אשכח דר' יוסי מלזז לריכות כונה סבירה ליה ופליגי רבנן עליה הלכך ליתא לא לדר' יוסי
מפרש שיתכוין וקע לי להוילאני ידי חובתי משמע דסבירא ליה לרב וז'ל דר' יורז פליגי אדרכא:
ומזלז דליז הכי נני דר' יורז סבר מלזז לריכות כונה מנורוז כלומר לנאז מתקוע נקטיון וזי מימא
ביחז ליה לנאז לא זעי כונה איכא למימר דאפשר דרבא לא אליציז דנפשיה הוא דקאמר הכי
בזר הישן בשמיני בסוכה לליקא וקא שמני דלי קסאי דלי נני אמרי' מזלז אין לריכות כונה ה"מ
אמר זעי כונה ויכתי רבא דר' יורז דנפשיה אפסך ד"ל למזלז דנפשיה כונה ורבא לא א"ע אלז דאמר
במרת קאמר וליה לא ס"ל אלז לנאז לאספקא למלחן דלז זעי כונה בביטול מעשה בתקיעת
ודרבא לא מוכרעו לדידו מאי סבירא להו למנקט לחומרא כרבי יורז עדיק דסבירא ליה
ו'ל' פסק מ' מהלזז שופר לדיח' שיתכוין משמע להוילא שומע לנאז הכי לאז הכי לא יאז
שפאזו ויכתי רבא דר' יורז דר' יורז דר' יורז דר' יורז דר' יורז דר' יורז דר' יורז דר' יורז
פ' כונה אלז כפאזו ואכל מזלז כיון לא חיוין בגמרא דמזלז דפליגי עליה בדיח' לא דחיון לא
ז' סכן וזכר כדאמרין בעלמא המתעסק בחלזים ובעריות חייב שכן נהני ובגמרא נמי עבדינן
מדיחיה דק"ל דרך כונה כפאזו ואכל מזלז נקטיון דילא: **אבל** דעת הרבה מן באבאזים
הרשב"א וז'ל ונמי'ל' תכז רבינו שמואל וז'ל דא"ע דלמרינן מזלז אין לריכות כונה היז מילי פסקת
היז מימא הכי תקשי קר ה' לאזעליז פ' פ"ק דצבורות וד' י"ה היכז דנקט כסא דשיכרא בדיחיה
אדעתא דמזלז ותיס דשיכרא מאי תבר פסיהה אזלינן אז בתר חתימה ולא איפסעא ואמאי לא
וזה אלז שמע מינה דא"ע דלין לריכות כונה במתכוין שלז לנאז לא יאז והתם הרי הוא נתכוין
הרז וז'ל הוא שיהו להכדיל צבית אע"פ ששמעו כל בני הדיחיה בהלז צבית הנכנס לפי
נ' דעדינן מימא כונת משמע טעמא אחרינא מזלז מעבד הכי משום דהא ריכין
נקטין דנפשיה אטוילי עלמא ונרזא שפין עדתו להשמיע אלז מי שירלה לשמוע אלז להשמיע
אינו אלז שלז: **בהנים** הים וישראלים: בגמ' מפרש אמאי אינטרין למיתניהו: ועבדי
היז שפין אפא חייבת בה אין העדד חייב בה: ויבאטו וואנדרוינו: שמא זכר הוי: ובי' שהציו עבד
רוינעו מוציא אמינו. דלנדרוינו צריכיה זעי מעמה היא ולא שיק למימר דיח' דלמי' דל נקבות
היולאז וזכר דשמיני אלז אמת הו וצריכו וז' מילאיה ביה קממות: ויבאטו אינו מוציא אמינו
הרשב"א וז'ל ונמי'ל' תכז רבינו שמואל וז'ל דא"ע דלמרינן מזלז אין לריכות כונה היז מילי פסקת
היז מימא הכי תקשי קר ה' לאזעליז פ' פ"ק דצבורות וד' י"ה היכז דנקט כסא דשיכרא בדיחיה
אדעתא דמזלז ותיס דשיכרא מאי תבר פסיהה אזלינן אז בתר חתימה ולא איפסעא ואמאי לא
וזה אלז שמע מינה דא"ע דלין לריכות כונה במתכוין שלז לנאז לא יאז והתם הרי הוא נתכוין
הרז וז'ל הוא שיהו להכדיל צבית אע"פ ששמעו כל בני הדיחיה בהלז צבית הנכנס לפי
נ' דעדינן מימא כונת משמע טעמא אחרינא מזלז מעבד הכי משום דהא ריכין
נקטין דנפשיה אטוילי עלמא ונרזא שפין עדתו להשמיע אלז מי שירלה לשמוע אלז להשמיע
אינו אלז שלז: **בהנים** הים וישראלים: בגמ' מפרש אמאי אינטרין למיתניהו: ועבדי
היז שפין אפא חייבת בה אין העדד חייב בה: ויבאטו וואנדרוינו: שמא זכר הוי: ובי' שהציו עבד
רוינעו מוציא אמינו. דלנדרוינו צריכיה זעי מעמה היא ולא שיק למימר דיח' דלמי' דל נקבות
היולאז וזכר דשמיני אלז אמת הו וצריכו וז' מילאיה ביה קממות: ויבאטו אינו מוציא אמינו

[illegible]

צ"ד ואין דרכו להביא אלא דבר הנוגה בזמן הזה. והוא היה מפרש כל מקום שיש בו
 בית דין לאו דוקא סנהדרין [ג] אלא בית דין מופלג וגדול בדורו ולא נהגו תלמידיו אחריו
 לעשות כן. אבל לא במדינה מאי עממא. אמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואף הכל
 צבאיין בתקיעת שופר שמא יעלנו צידו ויך אלא צבין ללמוד ויעבירו ד' אמות נראות
 הרבים והיינו טעמא ללבו. וביימו טעמא

הנה"ח
 (* ר' נדמיה הפח דלחא אפיה שרי לבחמלה ואינה
 אסורה אלא בצעד שיהא עומד כן פ"ח ולא נהירא
 לפ"ח

הנה"ח
 (* הו"ו ל"ך בשמין האזני וכו' ויביעו וירא לולי
 כי דיון קר בחיוב בשמרים וכן מירש בחטומים וכן
 כי ידיו יצאו מן המהרה וכן מירש בחטומים וכן
 כי ידיו יצאו מן המהרה וכן מירש בחטומים וכן

ב מתני' (דף צ"ב) סדר נדרות ואמר
אצות וגבורות וקדושת השם וכולל
מלכיות עמשה ואינו תוקע ואומר קדושת
היום ותוקע. וזכרונות ותוקע. שפורת
ותוקע ואומר עבודה והואלה וזכרת כהנים.
דבר רבי יוחנן בן גוריון. אמר לו ר"ע אם
אינו תוקע למלכיות למה הוא מוזכר אלא
אומר אצות וגבורות וקדושת השם וכולל
מלכיות עם קדושת היום ותוקע וזכרונות
ותוקע שפורת ותוקע ואומר עבודה
והואלה וזכרת כהנים וק"ל הלכה כר"ע ומתבאר:

ג מתני' אין פוחתין מעשרה מלכיות ומעשרה זכרונות ומעשרה שופרות. [ד] יוחנן בן נורי אומר אם אמרו שלש שלש יאל. אין מוזכרין מלכיות זכרונות ושופרות של פורענות. מחמיל בתורה ומשלים בגזירה רבי יוסי אומר אם השלים בתורה יאל: **גמ'** איבעיא להו האו שלש דקאמר ר' יוחנן בן נורי שלש מה תחורה ושלש מה הגביאים ושלש מה הכוזבים והיו להו תשע או ללמא אחת מה תחורה ואחת מה הגביאים ואחת מה הכוזבים דהוו שלשה מליה. ופסיקיש דאם אמר שלש שלש ממוילין אין כנגד תורה נביאים וכחוצים ואמרי לה כנגד כהנים לויים וישראלים. אמר ר' רב נחמן אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן נורי. [ע"ב] אין מוזכרין מלכיות וזכרונות ושופרות של פורענות זכרונות בגון ויחזור כי בשר המה. מלכיות בגון חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד חזקה וברצון נטוויה ובחמה שפוכה אמלךך עליכם. ואע"ג דאמר רב נחמן כל כי האי ריחא לירחא רחמנא עלן ליפרקין. גייון דבריתא אמרה אדוריי ריחא דביש שחא לאו אורח ארעא. שופרות בגון חקקו שופר בגבעה. אלז אם רח להוירי זכרונות מלכיות ושופרות של פורענות של עובדי כוכבים מוזכר. זכרונות בגון זכור ה' לבני אדם. מלכיות בגון ה' מלך ירגזו עמים. אי נמי ה' מלך עולם ועד וגו'. [ה] שופרות בגון וה' אלהים בשופר יתקע וגו'. וסמך ליה ה' בצלות יגן עליהם. ואין מוזכרין זכרון של יחיד אפי' לטובה. בגון זכרה לי אלהי לטובה. ובגון זכרה ה' צרין עמך. פקדונות הרי הן בזכרונות בגון וה' פקד את שרה ובגון פקד פקדיה אהבם דברי ר' יוסי רבי יהודה אומר פקדונות אין בזכרונות. ואע"ג דקיימא לן ר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי [ו] הכא יהוה עמלא ר' יהודה. שאו שערים ראשונים והגשאו פתחיהו עולם וגו' שאו שערים ראשונים ופחו פתחי עולם ראשונה שמים ושנייה שלש דברי ר' יוסי ור' יהודה אומר ראשונה אחת. ושנייה שמים. ר"ג"מ במחלוקת מי שרואה לנמצא בעשרה מלכיות אלז לענין החוספת שדע לכמה מלכיות יעלו הפקוקים כדי שלא יוסיף על עשרה מלכיות לענין זה לא נחלקו דאין פוחתין מעשרה אלז אם נח להוסיף הכרעות בדו און לומר כיון שילא ידי חובתו בעשרה החוספת לא כמו הפסק בנאמנע הכרעות דלבי איחיקין דאם רנה יוסיף והי הכל בכלל הגזירה. ויש שמקשיב כיון שמפרש בגמרא כנגד מי הני עשרה פקוקים אלמא דוקא גינהו וכשם שאין פוחתין מהן כך אין מוסיפין עליהן. וכבר ר' אביה ז"ל דאין לתוס ליה דהא צבעה שקורין בשבת ושם ביום הכפורים דמפרש בגמילה (כג). כנגד מה חקקום ואפי"ה (שם כה). אין פוחתין מהן אלז מוסיפין עליהן הכא נמי לא שנא. ואע"ג דהכא לא תנא אלז מוסיפין עליהן כי התם מ"מ חוין דאין קפידא בחוספת. ואע"ג שמפרש בגמרא כנגד מה נתקן וה"ה נמי (א) [ו] זכרון שיש עמו תפירה אחרת אע"ג שה' הזכרונות ועם השופרות. דברי ר' יוסי. ר' יהודה אומר אינו אומרה אלז עם

אלמא קסבר משמיע נמי צעי כוונה. רב אלפס ז"ל לא היצא אדברי רבה אלא רק דבי ר' ירמא משום דס"ל דהכי הלכתא [ג] אע"ג דדרבה ורבא והנך דשלחו לאצוה דשמואל קברי למאות אינן לריכות כוונה הלכתא בר' יורא דפלגי ביה חנאי צפ' ערבי פסחים (דף קיד:) גבי ירקות אכלן דמאי בלא מתכוין יא. [ג] ובאידך ברייתא מיה ר' יוסי אומר אע"פ שטעל בחורט מנהו להביא לפניו (מנה) חורט וחורסת ודייק התם בלאו משום היכירא דחיתוקות קאמר מדקאמר מנהו. אלא למאות לריכות כוונה והכי נמי קאמר רבי יוסי שפעמין לדידל לא יא עד שיכתובין שומע ומשמיע ור' יוסי ניימוקו עמו וכו' פסק ב"ג. [ד] וברמי' נמי בירושלמי היה עובר אחורי בהנ"ס וכו' הלא אמר מאות לריכות כוונה. *ותיאל נמי נכתובין

הנה"ה

שומע ולא נתכווין משמיע כו' עד שיסתכווין
שומע ומשמיע [ה] ואל"כ כשיסתכווין ר' אשי
שייחא דיקא יניחו ושפטא דמתני'
וצריחא לא כוותיה הלכך אלונין לחומרא
וענין דעמא שומע ומשמיע. ואם תקע
שופר לא שמיא אלא דתריי' חסדא

המורה"ה

(*) והא דלמרי' פסקה כל גזוה (ד' כג): ציבור בקטנה ושלמי ציבור גבולה לא יאזר די חובתו הסם מירי שאל' ע' שולמי ציבור דאין אוקח שחור מנטרפין עמו וההיא (כילד גולין ד' פסח): דמן האקף ולמינה כלפסין ומוחן כליון הסם מיירי לענין עשום עם הציבור קדוש ויכרכו ואל' שמיא דבה דלמרי'ן כל דבר שקדושה לא יאזר פסוח מעשרה וכן קיימאן לן כדרי' יהושע' דלמרי' שמיא' של גדול ואל' מפקסין בן ישראל לא יאזיזה' שמיא' ויכול לענוה עם הציבור אל' אוקח שחור. פרי' המורה"ה:

את הריבוי ידו חובתו: **גב'** מ"ר הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים ליום וישראלים גרים ועבדים משתחררים טומטוס ואנדורגיונות. מ' שחציו עבד וחציו בן חורין. [ו] אנדרגיונות מניח את מינו וכל את שאינו מינו. וטומטוס אינו מניח לא את מינו ולא את שאינו מינו. שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מניח לא את מינו ולא את שאינו מינו. אמר רב נתנאל לנעמנו אינו מניח ללא אחי ז' עבדות שבו ומפסיק ז' חירות שבו:

יג תני אהבה צריה דרבי וירא כל הברכות אע"פ שיא לא מוילא [ו]ן חוץ מברכת הלחם וברכת היין. וה"ה לכל ברכות ההנהיין שאם לא ילא מוילא ואם ילא אינו מוילא*.

נבי ארצה [ע"ב] ברכת הלחם של מנה וברכת הנהיין כל קידוש מהו כיון דקדוהו ואו מפיק או דלמא ברכה כיון. ופשטיין אע"פ שיא מוילא דלמך רב אפי' כי הוינא כי בר פסח הוה מקדש ליה: הוה אחי אריסא מדברא הוה מקדש ליה: הוה רבנן לא יפירום ארס פירובא לאורחין אלא אוז רבנן אוכל עמהם. פירוש שאם אינו אוכל עמהם: נמא שמויא שם שמים נצטלה. אבל פורס הוא לבניו ובני ביתו [ק] אע"פ שאינו אוכל עמהם כדי לתכון במצותם. בכלל וברגילה אע"פ שאינו מוילא*.

הגדה

*פירוש שאינה חוצה עד ההלחם ואינם גלות אלא בשלם הלאה כגון ברכת הלחם והפירות והימין שאם יראה לא יהיה ולא יכיר ולא ילא מוילא וכו'. מא"י:

*בגין אהנו ויגמלי וי"ח ופשטיין ישראל וצדוק שומר. וברכת המלחמא בגין לרביה חסידין והלפתעף גלות גלות אינו עוסק שיה מקיים המצוה הצדוק מוילא אפי' אם אפי' עוסק עמה שגמולא מלחמא חוץ מק"ש וברכת המנוח ותפלה. אפי' גמולא חוץ יודע אם בלגו י צדוק חסידו מוילא. וצד"ה יצדוק הכפורוס שגיל צדוק חסיד אלא הכין ורואה שיהיה שם מרשם המלחמא ועד סופה ובשאר ימות השנה שאין שלים צדוק צדוק מוילא אם הכין אם השלל כל התפלה אלא שיהיה עילה ויבא לו אלא שיהיה אלא בקשה אלא שיהיה שלים צדוק אם ישמע ממנו התפלה מרשם ועד סופה כבונה. מהר"ם:

הדרך עלך ראוהו ב"ד

יום טוב פרק רביעי

א יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת נמקדש היו חוקעין אבל לא במדינה. משאכזב בית המקדש ההקין רבן יוחנן בן זכאי שהיו חוקעין בכל מקום שיש בו צד: **(גמ')** [א] אמר ר"א כשהתקין ריב"ז לא ההקין אלא ביצנה אמרו לו אחד יצנה ואחד בכל מקום שיש בו בית דין. [ב] רש"י פ' בית דין ש"כ. אמרו עמל על דב אלפס [א] וזהו שהיו חוקע בה"ש לכל להיות שבת. [ג] שמשמע בלתיכנסו ההציו מיתאר דרב הונא ועם

הגהות הב"ח א דברי רבא כג"ל: ב אע"ג דרבא והנך דשלחו כג"ל וחיבת דרבה נמשק: ג וליפרקינן אפ"ה כיון כו': ד וי"מ במחלוקת זו מי כו':

קרבן נתנאל

ביתו אורחא דמילתא אכל גדולים אפי' בני ביתו אינו מוידא דאלת"ה אין רחיה מהא דרז פפא דמקדש לארסיה דהוי כבני ביתו. ב"י ס"ס קסז:

פרק ד (6) ה"ג אמר ר"א לא התקין ריב"ז אלא ביבנה בכפר אמרו לו ברי' (3) רש"י פ' ב"ד ש"פ
 וז' וזמנו אלו לילכת סנסדר גדולה אל קטנה ונעשה לז'ן קטנות ונעשה (4) אלא בי' כ"ד אמר ר' יהודה
 ודקדקוהו ב"ד של קהילי א"ל ח"ק מ"ק ב"ד דוקא ר"ז קטע ונעשה ואמרו לו ב"ד שלפני ב"ד של ב"ד
 שלפני א"לם קטנות ומועלות בדורם. וא' הכוין דתנא דלמרו לו מ"ל דומיא דבנה ב"ד שהוא קטע. ולשנ
 המפורשים חק' ה"ר"ף שבטב שניו א"ל קטע וואו א"ל מופלג גדול בדבור: (5) ה"ג ה"ג ב' גורי
 אמרו: א' ש"ל שלש מבורי: (6) (7) וספורות בנז' וז' א"לדס בשבט יתקן. ולדן וז'ן א' ואומרים
 וספורות (8) כלסלס' ב' ספורון: (9) א"ל: (10) במא בנז' קלאמא ב"ל יתירוהו. ונעשה וסלן דלסלס קלא' טונא
 למעטא דלסלס' דלע"ז טנפ' ב"ל: (11) וזכורו שני הוריהו. ב"ל א"ל פסות א"ל קל' מפורסות א"ל

[illegible]

א) לפענו ה'ג' רבא, (בבלין) ב) לפענו ה'ג' יב הולא, (בבלין) ג) אלגל הרמב"ן תבד דהדיא פלונגה דהא פלונגה דהא תמלוח זריכות בוונה, דהדיא דהאס הוי הכשר מלוא, (זאריס) ד) ע' מזה תמרדכי וינחוס' כו ז' ד"ה ושמע' (זאריס) ה) ע' תחוס' כנפואי, (זאריס) ו) תמלוד כנפואי וינחוס, (זאריס)

מגיד משנה

זמנים הלכות שופר פ"ב

כסף משנה

[ו] וכן מי וכו'. גם זה שם מסקנא דגמרא דלפילו לעלמו אינו מוילא: [ז] המעטק בתקיעת שופר וכו'. משנה פרק יוס טוב של ר"ה (דף ל"ב): המעטק לא ילא והשומע מן המעטק לא ילא. ודע שלדברי האומר מלות לריכות כונה מתעסק קרוי כל זמן שאינו מתכוין לתקוע תקיעה של מלה ולדברי האומר אין

לריכות כונה מתעסק קרוי כל שאינו מתכוין לתקוע תקיעה ראויה. ובסמך יתבאר דעות אלו: נתכוון שומע ללאת וכו'. פ' ראוה בין דין (דף כ"ח כ"ט) אמר ליה ר' זירא לשמעיה איכיון ותקע לי והקשו מהתן היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לבו ילא ואם לאו לא ילא וכי כיון לבו מאי הוי האיד לא מיכיון אלעמא דידיה ותיאר הכא בשליח כבוד עסקינן דעתיא אכולי עולמא ואמרו שם דר' זירא כ"ה כ"י יוסי דתניא השומע שומע לעלמו והמשמיע משמיע לפי דרכו אמר ר' יוסי ב"ד"א ב"ש"א אבל ביחיד לא ילא עד שיחכוין שומע

ומשמיע ופסק רבינו כר' זירא וכן פסקו בהלכות ובה"ג. ויש מן הגאונים שלא פסקו כן אלא כדבא (דף כ"ח) דאמר התוקע לשיר ילא דמלות אינן לריכות כונה וכל שנתכוין לתקיעה ראויה אף על פי שלא נתכוון ללאת ילא זה דעת הרבה מן האחרונים ומכללם הרשב"א והרא"ה ז"ל ואני תמה בדברי רבינו שהוא פוסק פרק שפי מהל' חמץ ומלה שם אכל אכל מלה בלא כונה כגון שאנסוהו עכו"ם שילא ר' חובתו וזה נראה בנ"מ שהוא כדעת מי שאומר מלות אין לריכות כונה שכן שנינו שם שלחו ליה לאבדו דשמואל כפאו ואכל מלה ילא ואוקימנא לה כגון שפאורו פרסיים ואמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר ילא ואמרו אלמא קסבר רבא מלות אינן לריכות כונה וא"כ היאך פסק כון רבינו שמונת לריכות כונה והאריך כאן כונה שומע ללאת וכוונה משמיע להאיא. ולא מלאתי בזה תירוצ נאות לדעתי אם נוסח ספריו אמת רק שנאמר שרבינו סובר דהא דכפאורו ואכל מלה אינה תלויה בדיון האומר ואולי שהוא סובר שכיון שאין אדם עושה מעשה בתקיעת שופר אלא השמיעה ואפילו התוקע עיקר השמיעה לפיכך רבינו כונה משא"כ באכילת מלה ורבה הוא שהשוה דינן ולפיכך דקדקו ואמרו אלמא קסבר רבא מלות אינן לריכות כונה ולא דקדקו כן מהאיא דכפאורו ואכל מלה, ועם כל זה אני מסתפק שלא תהיה נוסחת רבינו האמיתית שם גבי מלה לא ילא שכן נראה מן ההלכות ולא ראייתי מי שחלק בין מלה למלה בדיון הכונה:

להם משנה

ופסק רבינו דלא בעי כוונה. ואפילו ידבינן ליה כל טעותיה למי שפרש כן מ"מ תקשי ליה למ"ש ה"ה שהוא חושב שנוסחת רבינו בהלכות חמץ ומלה שהוא לא ילא ולפי זה נסתלק החילוק של ה"ה אם כן תקשי לך ק"ח כדכתיבנא. ונראה דדעת רבינו כמ"ש הרמב"ן בספר המלחמות דפרק ראוה ב"ד שכתב שם דבבא פליגי מ"ד מלות לריכות כונה או אינן לריכות אי בעי כוונה בפסוק ראשון או לא וכל הגי תנאי דלית להו דבעי כוונה ב"ש אית להו דמלות לריכות כונה אבל למ"ד דמלות אינן לריכות כונה אפילו בפסוק ראשון לא בעי כוונה ואין לחלק בין כוונה הענין לכונה דלא דלכל אחר. ורואה לדבריו דאם החלק בך מאי הקשה הגמ' ממתינין ש"מ דמלות לריכות כונה נימא דמתי' דקאמר אם כיון לבו היינו כוונה הענין בפסוק ראשון א"ו אין לחלק בין כוונה לכונה וס' האריך ע"ש. ולכך סובר רבינו דדוקא בפסוק ראשון בעי כוונה דפסק כמ"ד מלות לריכות כונה אבל למ"ד אינן לריכות אפילו בפסוק ראשון לא. וא"ת לפי זה קשיא דרבא דרבא דרואה פסק כר"מ בדברות דפסוק ראשון בעי כוונה ב"ה דפרק ראוה ב"ד (דף כ"ח) אמר רבא דמלות לא בעו כוונה דבאי אמר ההם רבא אמר לא בעי כוונה וכו'. וי"ל דרבא לדבריו דרבא קאמר ולתנן אליבא דליה לא ס"ל ודכדכא שם דרבא לא מכרעה. וכו"ת איד כתב שם דרבא לא מכרעה דמשמע דמסופק לו אם אליבא דנפשיה קאמר או אליבא דרבה הא מוכרח הוא לפנ"ש דלא אמרו אליבא דידיה. וי"ל דאמר כן הרמב"ן דרבא דעליה קא מהדר דלא מכרעה אבל לדידיה ודאי דמוכרח הכי כדכתיבנא. אבל ה"ה כתב ועי' אני מסתפק שלא תהיה נוסחת רבינו לא ילא. וא"ת אם נסתפק רבינו גבי מלה לא ילא איד כתב אח"כ לתת טעם כל מי שאכל בשעת חוליו והיה נכפה ונתרפא מפני שאכל בשעה שהיה פטור מן המלות לימא מפני שאכל בלא כוונה. ויש לומר דכי מאריכין כוונה למאן דמאי לכוון דעמו אבל האשונה שאינו יכול לכוון ודאי שהיה יואל בך לך הוכרח לתת טעם שפאורו שעה היה פטור מן המלות והוא פשוט. והעור כתב ב"ח כיסון תע"ה שנסתפק ב"מ ש"ס רבינו בהל' חמץ ומלה אי ס"ל דבעי כוונה או לא. ולא ידעתי איד נסתפק בך דאם גורם בדבריו רבינו ילא אם כן ודאי דלא בעי כוונה ואם גורם לא ילא ודאי דבעי כוונה. ועל מה שחמה ה"ה דלמאן מלא רבינו חילוק זה. נראה לי טעם נכון כסוגיא דפסחים (דף קי"ד) דמשמע מהתם גבי טבול דלא בעי כוונה והבא משמע דבעי כוונה וכתבו שם התוספות דיש לחלק בין מלה לשופר ולכך לא הביאו שם לראיה דמלות לריכות כונה מהא דאמר ר' יוסי גבי שופר וכיון דסוגיא דהתם מוכרחת דלא בעי כוונה והבא משמע דבעי כוונה מש"ה הוכרח רבינו לחלק החילוק שחלק ה"ה והוא נכון ע"ש:

רמב"ם

מגיד משנה

[כז] בלע מלה יא וכו'. קס (פסחים קט"ו): אמר רבא בלע מלה יא בלע מרור לא יא בלע מלה ומרור בהדי הדדי ידי מלה יא ידי מרור לא יא כרכן בסיב בולגן אף ידי מלה לא יא ע"כ בגמרא. ופי' כשבלע המרור לא יא מצי שאתו כריכין שיטעום טעם המרור כפי שאתו זכר לוימרור את חייהם וכשבלע מלה כיון שהמלה נענה בלע מלה לאיכלה ויאכל וכשבלע מלה ומרור כאחד כהזכרנו שיאכל ידי מלה ואף על פי שהמרור מופסיק בין מלה לפיו אינו חשוב הפסק לפי שהמרור טפלה למלה לפי שהריב בסיב הקיב מופסיק והפסק ולפיכך לא יא אפילו ידי מלה זהו דעת רבינו וכן נראה מפירושו כ"י ז"ל. ובהגות א"ח אף שבוש שאין זה טעם למרור וכו'. ונראה לו לר"ח ז"ל שמה

השגת הראב"ד

בלע מצה ומרור כאחת ידי מצה יצא. א"א זה שבוש שאין הטעם למרור אלא שאינו טועם טעם מרור אלא אם כן לועסו.

ב בלע מזה יצא, בלע מרור לא יצא, בלע מזה ומרור כאחד ידי מזה יצא ידי מרור לא יצא, שהמרור כטפילה למצה, כרכן בסיב וכיוצא בו ובלען אף ידי מזה לא יצא.

ג אכל מצה בלא כונה כגון שאנסוהו גוים או לסטים לאכול יצא ידי חובתו, אכל כזית מצה והוא נכפה בעת המצות, או אכל מצה בלא כונה אחר שנתרפא, לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור מכל המצות.

אין אדם יוצא ידי חובת אכילת מצה אלא אם כן אכלה מאחד מחמשת המינים שנאמר לא תאכל עליו חמץ (דברים י"ז, ט"ז). דברים אלו נאמרו ליהודים, ויש להבין מדוע נאמרו להם ולא לנצרות. נראה שהסיבה לכך היא שיהודים נאמרו להם ליהנות ממצות מצה, ולכן נאמרו להם לא לאכול חמץ. לעומת זאת, לנצרות לא נאמרו להנות ממצות מצה, ולכן לא נאמרו להם לא לאכול חמץ.

הרי הוא כשופט לכל דבריו אמר רב אשי לא לריבא שפאורו פרסיים וכו' ע"כ. ופסק דביו כן. וראיתי מי שכבד שהטעם שכיון שהוא יודע שהלילה הוא פסח וראו חייב באכילת מזה יאז אף על פי שלא נחשוון ללאת ונאנס באכילתה אבל אם היה סבור שהוא חול ואכלה או שהיה סבור שאין זה מזה ואכלה לא יאז וראו שלא הזכירו בגמרא אלו האדריין. ודברי טעם הן: אבל ביזה מזה והוא נפכה וכו'. כבר נחבאר זה בסמוך:

לחם משנה

13] בלע מלה. הגירסא שיש לנו בדברי רבינו קד היא. בלע מלה יא בלע מרור ויא בלע מלה ומרור כחאד ידי מלה יא ידי מרור לא יא. והגירסא האת האזכרה בדברי רשב"ם בפרק ערבי פסחים (דף קט"ו) ופירושו קד בלע מרור יא מפני שיש בה טעם מרור בלע מלה ומרור אף על פי שבבלע מרור לחודיה יא הכא יא יא ידי מרור. ונתן רבינו טעם למרור מפני שהמרור טפילה למלה ולכן לא יא. והראב"ד ז"ל יג לו טוסחא אחרה בגמרא וואל בלע מרור לא יא ומפני קן השיג על דברי שחזן טעם מרור מפני שטפלה למלה לחפזי לחודיה לא יא. ולדעתו מה שאמר בגמרא ידי מלה יא מרור לא יא לא בא להודיענו אלא

משנה למלך

[3] כרכן בסיב וכיוצא בו וכלענן אף ידי מלה לא ילא. (א"ה ולעננן אם כרך דבר איסור בסיב ואכלו עיין בדברי הרב המחבר בפ"ד מהל' מאכלות אסורות דין י"ב):